

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Series Actorvm Omnivm In Canonizatione Sancti Thomae a Villanova, Cognomento Eleemosynarij

Romae, 1658

Beatissime Pater.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9857

tum ore prolata, nedum ad Beati Canonizationem, tutò procedi posse, verum expedire plurimum, vt quàm citissimè ad eam deueniretur.

Relatio sequitur.

Beatissime Pater

Thomas de Villanoua Ordinis Eremitatum Sancti Augustini Archiepiscopus Valétinus, natus est in Oppido Fontisplanis, vulgò Fuenllana nuncupato Toletanae Dioecesis, anno circiter millesimo quadringentesimo octogesimo septimo, in Domo Materna ex Alphonso Thoma Garzia de Villanoua de los Infantes, & Lucia Martinez pijs coniugibus, quos tam eximios Catholicæ Religionis cultores extitisse fertur, vt suas Domos Inquisitoribus Regni Murciae, Dioecesim Tolétanam inuisentibus Hospitio excipiendis consecrassent, adeoque in pauperes liberales, vt passim Eleemosynarij cognomento vocarentur.

Alphonfus enim sciens, quod tineam non excludunt clausurae, sed claudunt, & rubiginem nutriunt seruata, non vitant: vt sua seruaret, non seruabat, sed erogabat in pauperes. Nam pinguem frumenti censum, quem è molendino quotannis percipiebat, in egenos erogare consueuerat, & frumentum pauperibus agricolis ad ferendum mutuatum, exigente mox eorumdem inopia, liberè dimittebat. Lucia verò, nè panem otiosa comederet, manum suam misit ad fortia, ac digitis apprehenso fuso, nendis lino, & lana assiduò vacans, ijs pauperum inuiditati consulebat: ipsa tantum cilicio, indusij loco contenta.

Thomas à puerili aetate, Domino iam tunc in serui sui infantia operante, non obscura futurae Sanctitatis dedit indicia, nec serò piæ educationis profectum ostendit: uentacula enim pueris gymnasium petentibus dari solita, pauperibus largiebatur, ac ne nudos dimitteret homines, quibus non erat operimentum in frigore, domum saepe saepius repetebat, sa go thoracè, pileo, caligis, & pallio denudatus, quibus Christum in pauperibus egenum induerat. Præterea, nè aliquando facultas subueniendi pauperibus sibi adimeretur, si post dispersum quotidianum panem supererat

rerat

rerat aliquis, cuius inopiæ minimè consultum foret, Matrem enixè rogabat, vt paratam sibi prandij portionem ei dari præciperet, spondens ea die se minimè comesturum: Annuebat Mater, & Thomas portione sua esurienti tradita, per diem illum à cibo sibi temperabat, prandiumquè in manu pauperis reponerat, vt sibi seruaret, quod venter sibi fuerat perditurus. Accidit vna die, vt Mater è domo profliisset, imparato, nec relicto pane pauperibus frangendo; Pauperes è more ad ostium domus contendunt, at, vbi Thomas panem non comperit, pullos è gallina domi existente subtractos inter pauperes diuisit: Redijt Mater, & Thomam de pullis interrogauit, ipsequè hilari vultu, respondit, Mater domo discessura, quæso, panem pauperibus dispergendum dimittas, vt redux pullos inuenias; venerunt namquè pauperes, & cum panis deesset, nè eos vacuos dimitterem, singulis pullum attribui.

Oua recentis foetus ad Xenodochia languentibus reficiendis deferebat, & messi præfuturus, à Genitore aliquando missus ad agrum, cibum sibi, & messoribus allatum, pauperibus spicas colligentibus partiebatur; Parentum tamen imperio æquè subditus, & obediens ab eorum mandatis vix declinabat, quantum charitas in Deum secus vrgeret, vel ea in proximum suaderet. Puellus adhuc iam Sanctorum senum viuendi rationem æmularatur, & vix mundum ingressus, nihil habebat antiquius, quam mente pariter, & corpore immaculatum se custodire ab hoc sæculo; ideoquè moribus erat ad eò compositus, vt per vias incedens, semper dimissis oculis, nequè circumspiceret in vicis, nec obseruaret in plateis; eoquè castus, & pudicus, vt virgo communiter putaretur, ac nequè verbum ex eius ore prodierit, quod audientes ad pudicitiam non allexerit, summam in se venerationem non excitauerit.

Hisquè & alijs virtutibus, ac atate proficiens, sortitus animã bonam, in vigesimo secundo constitutus anno, Thomas in Collegium S. Ildephonsi Vniuersitatis Complutensis admissus, liberaliumquè artium, & præsertim Sacræ Theologiæ studia sedulò professus; tempus, quod studijs supererat, Religioni donans, ante Imaginem Crucifixi, cubiculi parieti hærentem genuflexus, fundendis Deo precibus, & carnis castigationibus impendebat;

C

quod

quod adhuc cum dicta Imagine Crucifixi, summa veneratione à Christi fidelibus inuisitur.

Inter hæc Thomas, parente orbatus, perfectioris vitæ viam ingrediens, nihilquè sibi, quod hic suum diceret, relinquens; vt nudus, & expeditus miles Christum Dominum sequeretur, quæcumquè habebat, se in pauperes impensurum deliberat, & Matrem deprecatur, annueret, vt ipse domum paternam cum reliquo patrimonio, nobilibus pudicis pauperibus alendis foeminis addicere posset; idquè ex desiderio impletum extitit, & erectum huiusmodi Xenodochium in Oppido Villanouæ, adhuc Hospitale Archiepiscopi nuncupatur.

Annum agens vigesimum septimum, & in arduo palestra genere, in qua mens nostra contra spiritalia nequitia, quæ sunt in cœlestibus continuò militans, maxima cogitur subire certamina: antesignano aliquo Duce, & adiutore se indigere prospiciens, quo in bello dirigeretur, vt vinceret: strenuissimum vitiorum, hæresumq; domitorem Augustinum elegit, sub cuius regula militaret, & die 24. Nouembris anno 1516. Thomas Ordini Eremitarum Sancti Augustini in Conuentu Salmantino nomen dedit; ac positus per annum, mira austeritate vitæ, rudimentis Religionis, recurrète mox die vigesima quarta Nouembris, ibidem solemnem professionem emisit: & æmulatus charismata meliora, eam breui Religiosæ perfectionis metam attigit, vt vix biennio elapso, Conuentus eiusdem Salmantini Prior suffectus sit. Inde verò Prioris S. Augustini Burgenfis, Visitatoris Prouinciarum Castellæ, & Bethicæ, Prouincialis, ac Definitoris eiusdem Prouinciæ Castellæ, & Prioris Vallisoletani munia, ijs vitæ, ac morum exemplis obiuit, eoquè zelo labefactatam regularis disciplinæ integritatem restituit, vt numero Reformatorum Constitutionis Ordinis adscribi promeruerit.

Inter hæc, transeunte Thoma per ciuitatem Toletanam, Thomas Galliego, & Ioannes de Bonillo eius consanguinei, necnon familiaris quidam Archiepiscopi Toletani, ei simul occurrunt, & singuli proprio, & Archiepiscopi nomine, prandium, ac hospitium exhibent. Thomas autem nullius humanitatem se læsurum dicitans, à singulis subducit se, ac iter prosequitur. Consanguinei eum à longè sequuntur, vt videant, quò se Thomas

mc-

meridie refecturus cibo recipiat. At vbi ille è Ciuitate egressus fuit, reperto fonte, substitit, extractumq; panem è pera, aqua madefacit, eoquè tantùm cibo vescitur. Hæc intuentes confanguinei ad Thomam accedunt, & plurimùm conqueruntur, quòd oblati abnuisset. At ille, inquit, fratres escarum adipem comedendo, salus animæ non acquiritur.

Primus omnium Thomas in Chorum ingredi, vltimus ex illo egredi consuetus, vigilijs, flagellationibus carnis, & concionibus mirificè intentus erat, negligentes in via salutis excitans, lapsos erigens, erectos confirmans: adeò omnes in magnam spem erecti, eum virum clarissimum futurum, haud vano præfugio diuinarent.

Hisque permoti Carolus Quintus, & Philippus Secundus, quoniam ex diuturna Ecclesiæ Valentinae viduitate, Terra illa frugifera conuersa erat in saluginem à malitia inhabitantium, in ea, vt iam non esset amplius ager primitiarum, cui benedixisset Dominus, sed squallens, horrensq; desertum spinis oblitum: nam collapfa Cleri disciplina, populus in grauissimos errores deducebatur; tantæ sterilitati Thoma tantùm Præsule consuli posse, non ab re crediderunt. Verùm nè vt antea Granatensis Ecclesiæ infulas recusauerat, etiam Valentinae curam suscipere, Thomas abnueret; vbi Imperatoris, ac Regis imperium, nec satis vrgerè compertum fuerat, à suo Superiore, vi præcepti obedientiæ, & sub excommunicationis anathemate adactus, Cellam cum lachrymis deserens, Valentiam se recepit. In Conuentu S. Mariæ de Succursu Ordinis Sancti Augustini equo descendit, indequè factu solemnè ingressus abdicato, pedestè cum Socio simplicis Religiosi habitu indutus, ad Cathedralem perrexit, & hæc humilitatis fundamenta iecit, vt Ecclesiastici Præsulis culmen, quò profundius, eò solidius, sublimiusquè eueheret.

Cathedram igitur Episcopalem postquam ascendit, non tantùm nouo Antistiti curæ fuit ædificare, ac plantare, sed (quod maioris negocij, & operis erat) in ea cogitatione assiduè versabatur, vt secundùm Dei consilium infructuosos palmites euelleret, & malè ædificata destrueret, & dissiparet; Etenim Ecclesiasticam disciplinam adeò corruptam inuenit, vt Capitulares, ac reliqui Præbendati, nec vererentur sago breui villosò ami-

ti, & lactucis ad collum inuersis compti, equis quouis phalerorum, & ephippiorum genere perornatis, africano more infidentes, etiam personati in plateis publicis hastiludijs se se indignè exercere, necnon vti curiosa sectantes, in Theatra se tradere, indequè sinè mora in Chorum Diuinis interfuturi, aut sacra facturi, ingredi auderent.

Quare cura Pastoralis suscepta, ea, qua in Dei honorem, & animarum salutem ardebat ignita charitate, ad mores, omnium reformatos totum se tradidit, & vt gregem sibi creditum in fide confirmaret, Synodo Prouinciali coacta, Cleri disciplinam pristino nitore restituere pro viribus conatus est: inde laicorum emendationem satius prodituram prospiciens. Et quamuis suauiter animos ad honestatem capeffendam allicere studuisset, fortiter tamen finem attingere non prætermittens, eò Capitularium licentiam adduxit, vt hæc ausa fuerit, se potius à Pastoris virga subducere, quàm arctioris vitæ institutis imminui.

Permisit Deus, dum Capitulares, & Clerus Metropolitanæ Ecclesiæ, nè eis peccandi facultas adimeretur, se se Apostolicæ Sedi priuatiuè subiectos dictitantes, à Thomæ imperio declinare satagerent, vt Canonicus nomine Vulpus, ob geminos pugionis ictus in Algazirium Ioannis de Villacosa Gubernatoris Valentiaë infictos, ad carceres laicales detrusus, se poenam pefoluturum propediem pertimesceret; Eius discrimine ad Capitulares allato, iidem ad Archiepiscopum conuolarunt expetentes, vt ipse Ecclesiasticæ immunitati ex debito Pastoralis consulere dignaretur. His auditis Thomas subridens, inquit, Ego opitulari vobis non potero, qui ex ouili meo non estis, & me Pastorem vestrum non cognoscitis; mox repetitis eorumdem precibus, addidit, nè dubitetis fratres, etenim ipse magis gloriosam mortem, quàm odibilem vitam amplectar, & lubens ad supplicia præibo, Ecclesiasticam libertatem pro munere defensurus.

Thomas idcirco, quem zelus domus Dei comedebat, induta pro thorace Iustitia, & accepto pro galea iudicio certo, sumpto què pro scuto inexpugnabili æquitate, statim instat, vt ei Vulpus reddatur, & vbi humanitas negligitur, præceptis vrget, Regiosquè Ministros pertinaces adhuc anathemate percutit: Ecclesias interdicto subijcit. Gubernator in rabiem actus, alium Clericum,

qui

qui in Taurorum ludis virum occiderat, præcipitanter ultimo supplicio damnat, & laqueo suspendi imperat. Dux verò Calabriae Prorex Valentiae minaci epistola, Thomam admonet, vt ab incepto desistat, nisi mallet facultatibus temporalibus expoliari. & Thomas, cui Dominus dederat faciem, vt adamantem, nihil timens, Sacerdotali respondit constantia, Dux, tunc magis locuples ero, cum temporalitatibus prorsus destituatur, & ad Cellam, vbi Diuum Augustinum Parentem inueniam, & à qua inuitus non nisi cum lachrymis discessi, lætissimus remigrabo.

Dux tandem, Thomæ ingentis animi fortitudine variè, sed incassum tentata, sextum post mensem, Præbendatum, eiusdem arbitrio dimitti imperat. Gubernator autem cum Algazitio die palmarum nudatis pedibus, detecto capite, libero tamen corpore, candelam manibus gestans, præ Ecclesiae foribus se sistere compellitur. Sed Thomæ animum non solum Ecclesiasticae libertatis propugnandæ studium, sed salutis omnium subditorum suorum sollicitudo inflammabat. Plurima propterea, dum pateretur ærumnas, laboresquè infinito propè numero dum toleraret, vt libertatem Ecclesiae tueretur, & in sua Prouincia, synodalium legum obseruationem stabiliret: simul debito Pastoralis curæ, & charitatis vi illa propè immensa, quæ cordi eius dominabatur, ad singulorum procurandam salutem impellebatur; Itaq; in labore, & ærumna, in vigilijs, & ieiunijs multis, obsecrans, arguens, increpans in omni patientia, & doctrina, omnibus omnia factus est, vt omnium animas lucrifaceret.

Inter cuius generis exempla præ cæteris recensetur, quòd blando sermone quosdam Præbendatos, ad abijcienda opera tenebrarum, & induenda arma lucis, pluries Thomas alexerit, verùm illos lucem abhorrentes adhuc, & carnis curam facientes in desiderijs suis, in cubiculum duxit, ibiquè clausis ianuis, nudatis sibi humeris, & ante Imaginem Crucifixi genuflexus, singulos his verbis allocutus est. Frater, meis peccatis actum fait, nè tu à via mala pedes tuos prohibueris, et mea tot monita despereris: quare si culpa mea est, æquum, vt ipse pœnam persoluam; et continuò se duris afficiebat flagellis. Tunc Præbendati lachrymarum vim profundentes, Thomam exorarunt, vt desineret se verberibus cedere, promittentes anteactæ vitæ emendationem,

quod

quod ita eos impleuisse asseritur, vt mox fideles Domino, in mortale crimen haud amplius inciderint.

Alium Sacerdotem acriter, sed frustra sapius admonitum, diuturno carcere ab impudica consuetudine reuocare studuit, eum denique accersitum hiscè blandis verbis affatur: Amice, & frater, vnde hoc mihi, vt ipse audeam iudicare te fratrem meum, Confacerdotem, emptum eomet pretio, quo empta est anima mea, non quidem ex corruptibilibus argento, & auro, sed pretioso sanguine sacri Agni immaculati IESV Christi. Fortasse tu melior me es, & ego te iudicabo, qui me ipsum ignoro? Tu te iudica, & cognosce dignitatem tuam; quibus nedum permotus, sed perterritus Sacerdos religiosissimus euasit.

Canonicum Cathedralis, etiam inhonestè viuentem, ad se vocauit, eique iussit, vt rei familiari consuleret, & Romam quasi profecturus noctu ad ipsum rediret, Canonicus imperata fecit, quem Thomas semestri detentum in proprio cubiculo, diu, noctūque verbo, & exemplo eum increpans, ad pœnitentiam flexit, mox emendatum dimisit, à domesticis, & amicis, ac si reducem ab Vrbe, verbis officiosis, exceptum.

A Michaele Vincente Actuario Concubinam dimouit, eamque inter religiosas mulieres in hospitio collocauit. Noctū Michael per fenestram ab hospitio illam eduxit: cumque à Ministris laici Tribunalis perquireretur, is ad Cathedralem confugit; suasum est Thomæ, vt Michaelem immunitatis Ecclesiasticę beneficio indignū ad carceres detrudi iuberet; at inquit Thomas, Nolo mortem peccatoris, sed magis, vt conuertatur, & viuat. Tantū desidero, vt Michael concubinam à se dimissam religioso hospitio restituat, & cupiat emendare, quod fecit. His ad Michaelem delatis, ingemuit, tam benignum lassisse Parentem, deseruit impudicam, pœnituit, & vitæ reliquum religiosè duxit.

Ex quibus liquidò constat, quò Thomæ peruenerit excellentia charitatis, dum causa emendationis, etiam in proprio cubiculo huiusmodi homines secum degere passus est. At vbi malo suorum familiarium exemplo, alios infici potuisse veritus fuit: effugiens illud, inimici hominis domestici eius, nequè per horam, quempiam impudicitia, notatum suis obsequijs detinuit: imò nepotem ipsum ex fratre, tali culpa foedatum è domo expulit, &

patriam

patriam repetere finè mora coegit.

Nunquam verò Thomas conuersionis alicuius prouinciam, suscipiebat, nec ad conciones agendas pergebat, nisi Deum effusis precibus exorasset, vt ei audientium corda emolliendi gratiam elargiretur: mox ab huiusmodi oratione cõsurgens, eo feruore, ardentiquè zelo peccatores corripiebat, vt quamplurimos ad pœnitentiam, ac ad relictam perfectioris vitæ semitam reuocauerit, & æquè prudentis, ac eximiæ charitatis vsu, innumeros ad ouile Domini reduxerit, quos tactos dolore cordis intrinsecus, ad Confessarij pedes illico conuolare impellebat, ideoquè S. Paulus, S. Ioannes Chrysostomus, Christi Apostolus, Diuinus intellectus, & Cereus Diuini amoris passim nuncupabatur.

Et quidem semel concionando coram recol. me. Philippo II. Hispaniarum Rege Catholico, præ nimia sua erga proximum charitate, mirabile etiam fidei magnitudinis argumentum edidit: siquidem agens de ineffabili Trinitatis mysterio, in eam corda hominum vehementi sermone inflammare conatus, inde in lachrymas actus ex corde in hæc verba prorupit. Dicam fratres, dicam, & cum nimio cordis gaudio dicam, etsi vobis forsitan temerarius visus fuero; fides tua Domine Sanctis tuis, qui in huiusmodi testimoniorum scrutinio versantur, iam vix fides est, quoniam de fide iam transijt in lucem. His cum præsens etiam reperiretur Gaspar Aualos Archiepiscopus Granatensis vir doctrinæ & summa pietate præditus, cum Thomas è suggesto descendisset, eum sic affatus est, Non putavi, quòd humanus intellectus esse potuisset extollere; quæ enim à te audiui, imbecillitatem nostram longè satis excedunt, dum tam dilucidè eius generationem enarrasti, de qua vix licet homini loqui. Huiusce autem, & aliarum quamplurium concionum in latinum idioma versarum codex quàm eruditissimus, & animarum saluti perutilis, eo superstite nunquam Thomæ singularis modestia præbuit assensum, vt typis committeretur.

Adeoquè Thomas in Dei amorem propensus erat, vt passim dicere soleret, sibi propemodùm tolerabilius videri, se in Infernum præmitti, quàm non diligere Deum, & præ ignibus, & tormentis magis terreri, quòd qui cruciantur in Inferno, Deum oderunt.

Magni-

Magnitudo etiam animi inter cæteras virtutes in eo enituit, etenim iniurias fortiter dimittens, inimicos impensè diligebat; cum læderetur, assuetus dicere: patientia opus est, rogabo Deum, vt pro sua misericordia illius cor emolliat, & si eum poenituerit, clementiam non denegabo.

Mirum in modum Thomas exitit liberalis in pauperes, parcissimus erga se ipsum; hic ille fuit Euangelicus Pater familias, qui de thesauro suo proferens noua, & vetera, domum suam nedum sanctis moribus, sed etiam corporalibus pauit alimentis. Hic ille prudens seruus, qui pecuniam Domini sui nummularijs foeneratus quotidie, assidue manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem: at vnicum biretum proprio vsui domi asseruabat, sola veste, & pallio lacenis contentus, quæ suis manibus ex veteri scapulari in frustra discisso, resarciebat; ac ita non semel, sed perpetuò dum vixit, suis omnibus spretis, post hæc labore manuum, vnde eleemosynam fatius dare posset, & pauperibus, quorum se Parentem, & Tutorem agebat, largiùs subueniret, operabatur.

Proprium cubiculum storeis tantum obductum, & perornatum habens; ibi super vili lectulo, aut sarmentis stratis quiescebat; & frequens pauperes sodales adhibens, ex eadem ollacium sumere consueuerat: adeò tamen parcè, vt senio confectus, nunquam annuisset, integrum pullum, sed quartam pulli partem, vel medietatem perdicis tantum pro sua mensa parari; & Oeconomo secus suadenti, ac deprecanti sapiùs responderit, iniquum fore, vt seruus pinguiori cibo, quo Dominus vesteretur, se quidem seruum, pauperes Dominos asserendo: vnà etiam adijciens, nonnè assueto refici capis, & alijs, satis superquè est, quartam pulli partem, aut dimidiatam perdicem comedere?

Quadam die, pauperrima mulier ad Thomæ domicilium detulit Lampetram, quam Oeconomus emere fatagebatur: videns hæc Thomas, petijt, quanti illam emere statuisset, respondit Oeconomus, Domine vigintiquinque regalibus, & Thomas subindè inquit, ipse tanti non sum, vt comedam, quod poterit vigintiquinque pauperibus satis esse, iussitquè Lampetram alijs emendam, dimitti, & mulieri egenæ eleemosynam impartiri.

Linthea etiam è proprio cubili desumens, & indusijs se
ipsum

ipsum exuens, ea in pauperes erogabat: & cum mulier quædam nomine Daces, quæ assiduò suens, huius generis supellestem Thomæ parabat, pluries ab eo expetita de indusijs, & linteis, Thomam admonisset, ne tam liberalis foret, se se necessarijs huiusmodi prorsus destituendo: respondebat Thomas, Daces filia fer opem, non consilium, quæ enim pauperum sunt, pauperibus præter iniuriam denegari non possunt.

Proprijs etiam pallijs, si alia indumenta deerant, pauperum nuditati consuluit, & ad instar Diui Gregorij Magni, catalogum omnium pauperum Valentiaë degentium, vt singulis pro indigentia, & conditione subueniret, penès se asseruabat; itaut alicui nobili egeno annuatim summam mille scutorum suppeditare consueuerit, & à nullo paupere faciem suam Thomas auerterit, neminemquè ab eo discessisse consenserit, cui delatæ sibi egestatis remedium non attulisset.

Inter quæ plurima, non obscurum sanè obtinet locum, quòd semel cum Sutore Thomas super pretio manicarum altercatus, noluit in illis sumptum facere vigintiquinq; regalium, sed manicas vilioris pretij ad se afferri iussit. Sutor à Thoma discessit, Præsulis auaritiam dicaciter detestatus. Cumquè elapsis aliquibus diebus, idem cum amico de eius indigentia querimoniam faceret, ex quò potissimum dos nubili iam filia deesset: amicus Sutori suavit, vt Archiepiscopo id aperire festinaret: subridens Sutor, manicarum factum amico narrat, & ad Thomæ charitatem confugere recusat; tandem à Deputatis Visitatoribus ad Thomam indigentia filia Sutoris vltro allata est, & ipse de more subsidium dotis septuaginta scutorum ad puellam mittit: Sutor stupore attonitus, existimans se somnium videre, factò vix fidem præbebat; mox ad Thomam aduolans ei gratias agit, & de exaggerata eius auaritia veniam postulat; Thomas placidè respondit, fili, si pro manicis, quanti volebas, impendissem, illo minus pro dote tuæ filiae superfuisset, Tace, & dato gratias Deo, qui ei de dote prouidit.

Nobilibus puellis subsidium dotis etiam ad summam quingentorum scutorum elargiebatur, & Orphanorum Patris cognomen sortitus est Thomas; cum, quotquot parentibus orbatos egenos expertus est, tot proprio are leuauerit.

D

Quò

Quò verò in subditos suos liberalis extitit, eò parcior se in consanguineos ostendit: Pauperes enim omnium Valentinae Ecclesiae reddituum Dominos recognoscens, quaecumque ex his percipiebat, per suas manus, ut per pontem, ad illos traicienda fore asserbat: at cum ipsius Mater, ferè omni substantia pauperibus erogata, Thomam adisset, & secum duxisset quosdam egenos eius consanguineos; quorum indigentiam Thomae plurimum commendavit: respondit is, Mater, bona quae habeo non sunt mea, sed pauperum naturalium huius Prouinciae. Dimisit deinde matrem, quae diu religiosissime vixit in Oppido de Villar: consanguineis verò, ut matri in aliquo blandiretur, singulis scuta quinquaginta attribuit, quae adhibendo mox in cibo dimidium consuetae portionis recuperavit, ne illis, ut aiebat, pauperes loci fraudaret.

Cum Thomae germanus frater Valentiam profectus, ditiori habitu pro consueto indutus, ad eum accessisset, Thomas illum pro Fratre minimè cognouit, inquiens, frater meus non tam ornato habitu indui in more habuit; quare necesse fuit, ut is accepto viliori indumento ad Thomam reuerteretur, & tunc illum amplexatus est, & hospitem excepit: subdens, tu verè frater meus es; postquam verò idem satis quieuisset, modica nummorum quantitate ei erogata, facultatem repetendi patriam attribuit, dicens, frater mi, me excusatum habeas, nam quae possideo, commendata sunt mihi, non tradita.

Sed cum Mauri praedati essent Oppidum Callera eius Diocesis, & plures Incolas captiuos duxissent, Thomas ingentem aureorum vim, in illis è iugo seruitutis redimendis, quam liberaliter profudit.

Præter verò huius generis eximiae charitatis argumenta, alia edidit Thomas diu permansura. In Vniuersitate enim Cöpluteni Collegiū Religiosorum Ord. S. Augustini, qui S. Theologiae operam nauarent, instituit, & cōgruo prouentu ditauit ex pecuniae summa, quae illi ab Imperatore Carolo V. debebatur; ratus, quòd redditus mensae Archiepiscopalis in pauperes Ciuitatis, & Diocesis erogare fas esset. In Ciuitate Oriolensi, aliud simile Collegium erexit, pro pauperibus ad studia S. Theologiae incumbere cupientibus. Valentiae etiam fundauit, & rebus auxit Collegiū pauperum

perum Sacrae Theologiae adipiscendae addicendorum; ex quibus Collegijs viri tum doctrina, cum probitate conspicui prodire.

Inter haec assidua heroicarum virtutum exercitia sibi Dominus in Thoma bene complacuit, & se se in eo mirabilem ostendere coepit.

Mirabantur etenim propemodum vicini degentes in aedibus Episcopio contiguis, intuentes, quod longè maior frumenti numerus ex horreo Archiepiscopi extraheretur, quam in illud congregatum aspexissent, facti tamen veritatem haud inquirebant; sed tandem, Deo tantum operante, clariora huius miraculi documenta edita sunt.

Bonilla enim Subcustos horrei Archiepiscopalis, cum horreum multos ante dies tritico exhaustum mundasset, à conseruis expetit, ut menstruam frumenti portionem ipsis tribueret, cum Hernandez Suboeconomo conquestus fuerat de nimia Praesulis liberalitate, quae causam tandem praerberet, ut propriae familiae necessaria deessent; interim miserabilis foemina, ut famelicæ proli consulere, Thomam adiit, instititque plorans, ut sibi frumenti eleemosynam elargiri praeciperet, Thomas illico Garziam Oeconomum, & Hernandez Suboeconomum ad se vocavit, eisquè imperavit, ut egenae pro munere subvenirent; commotus Hernandez respondit, in horreo nec frumenti granum contineri. Urget mulier, perurget Thomae charitas, qui Bonillam accersit, eique praecipit, ut ad horreum egenam ducat, & quicquid frumenti residui repererit, illi tradat. Bonilla se frustra imperata facturum iterum, ac tertio repetit; tunc Thomas ad illum, confide Bonilla, & perge ad horreum, nè egena haec sine subsidio discedat. Bonilla iussis obtemperat, & Thomas mulieri ait, sequere Bonillam. Tunc Garzias, Hernandez, & Bonilla, cum muliere horreum petentes, ad eam cum risu conuersi, inquiunt: Veni bona mulier, & videbis horreum vndique vacuum, & scopis mundatum. Cumquè horreum propè attigissent, è ianuae rimis grana exuberantia inspiciunt, & admirati, ianuam aperire student, quae magna vi frumenti compressam, vix totis adhibitis viribus impellentes, obserare possunt, & horreum frumento confertum inveniunt; Tunc rei nouitate perculsi, validis vocibus inclamantes

miraculum, ad Archiepiscopum reuertuntur, eiquè factum nar-
rant. Thomas ad horreum se recipit, & graui silentio singulis
imposito, mulieri dicit. Accipe frumentum, comede, & Deo
gratias age, qui illud tibi parauit.

Biennio ante obitum, cum Thomas, acto prandio, ad fene-
stram respicientem atrium accessisset, vidit quemdam pauperem
Cæsaraugustanum, quadragintaquinquè annorum paralytis mor-
bo contractum, fulcimentis insistentem: manu eidem innuit, vt
ascenderet; cumquè is ad Aulam Palatij peruenisset, Thomas
illum interrogauit, mallet sanitati potius restitui, quàm eleemo-
synæ subsidio iuari? Respondit Paralyticus, Domine sanitatem
magis desidero; tunc Thomas, producto super eum signo Sanctis-
simæ Crucis, inquit, confide, & da gratias Deo, qui dignatus
est tibi salutem impartiri, abijce fulcimenta, & va de in pace: &
protinus consolidatæ sunt bases eius, & plantæ, erexitquè se.
Paralyticus vndiquè validus, reiectisquè fulcimentis ad pedes
Thomæ procubuit, cui Thomas, eleemosyna tradita, subdidit,
Tace, esto Deo gratus, & pro me ora.

Continuam insuper patiebatur mentis eleuationem, tum con-
cionando, cum sacra faciendo, aut Officia Diuina recitando,
ita ut tandem à concionibus prorsus vacare, & à rei diuinæ pa-
lâm celebratione abstinere coactus esset, se se à gloria, & sanctita-
tis opinione subducturus, quas inde ob huiusmodi amicitia Dei
& familiaris Diuinæ consuetudinis argumenta, se consequi ex-
periebatur. Verùm quò magis Thomas fluxam hanc gloriam
despiciebat, eò clarioribus rationibus illa in ipsam augebatur.
Semel enim, die Ascensionis Domini, in ambulatione secreta Pa-
latij Archiepiscopalis, recitans horas Canonicas, ad Antipho-
nam Nonæ (*Et videntibus illis eleuatus est*) Thomas in æstasim
raptus: & eleuatus à terra, prorsus immobilis mansit, ab hora
quinta matutina ad quintâ vespertinam: scilicèt duodecim ho-
rarum interuallo, nedum à Domesticis, sed etiam ab innumeris
Ciuitatis Incolis visus. Deinde quasi è graui sopore excitatus,
ad Cappellanum conuersus, inquit, quò peruenimus? Cappel-
lanus respondit, ad psalmum, *Mirabilia tua Domine*. Et fle-
xis genibus, cum multis lachrymis enixè Thomam rogauit,
vt ei aperire dignaretur, vbi tanto tempore cum spiritu perman-
sisset.

fisset. Thomas, nè Cappellanum nimium defatigaret, tandem indicto silentio ait, fratet, cum inchoassem antiphonam, *Videntibus illis*, Angeli illam ab ore meo carpsent, eamquè tam dulci melodia cecinerunt, vt quidem mihi nec interuallum orationis Dominicæ recitandæ percurrissè visum sit.

Præcipua tandem in eo erga pueros expositos viguit charitas, in eisquè alendis, & educandis, Thomæ studium propemodum fuit admirabile; Etenim cognita mulierum nequitia, quæ natorum in portas projectorum interitum negligebant, à singulis Ecclesiarum Rectoribus euulgari curauit, vt noctu ad sui Palatij ianuam pueri exponerentur; Illis autem, qui expositos ad eum defererebant, strenam quatuor Regalium largiebatur: adeo ad eius Palatij portam noctu vix in limine nati dimitterentur, quod à pauperibus ad Thomam delati essent. Thomas illos nutricibus lactandos illicò tradebat, quibus initio cuiuslibet mensis in Aula Palatij ordine dispositis, & pueros in vlnis gestatibus, propria manu menstruam mercedem exsoluebat: desuper ijs, quæ nitidiores, & pinguiore pueros defererebant, strenam adijciens, vt magis illas ad enixam puerorum curam impelleret.

Omnes deniquè ope, consilio iuuat, & in Sacramentorum administratione, nisi Canonica impedimenta obstarent, ius resisteret, aut se cùs prudentia suaderet, nullius desiderium defatigauit, & præsertim pueros grauitè ægrotantes, media nocte è strato exiliens, meridie mensam deferens, sacro chrismate perliniebat, ne ijdem sine tali adiumento ab hac luce migrarent.

Tandemquè meritis plenus Thomas, virtutum omnium assiduo exercitio cumulatifsimus, ieiunio, flagellis, & anxio animarum adipiscendarum studio, consumptis carnibus, & fluxa despiciebat, ad Patriam pergere festinabat. Quare cum in febrim incidisset, ea in dies ingrauescente, par in illo hilaritas animi augebatur, semper tamen iactando cogitatum in Domino, & voluntati eius conformari cupidus, cum ipsi significasset Episcopus Segrianus modicam fiduciam, quæ Physicis de eius temporali vita supererat, exhilaratus, Episcopo gratias egit, & flexis genibus, ac eleuatis ad Cælum oculis, inquit, *Letatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus*. Et lætitiã illicò moderatus, subdidit. *Domine si adhuc Populo tuo sum necessaria.*

cessarius, non recuso laborem, seu minus, cupio dissolui, & esse tecum; Mox sacrum viaticum afferri, & Clerum vocari præcepit. Allatum est Venerabile Sacramentum, Capitulis, & Clero præeuntibus, ab Episcopo Segriano prædicto, sumptoquæ viatico, Thomas ad Clerum conuersus, illum breui, sed vehementi sermone hortatus est, vt mandata Domini custodiret, tam excelso ministerio debitam sanctitatem seruaret, Apostolicæ Sedi se se præcipuè obsequentem impensissimè profiteretur, & enixè Omnipotentem rogaret, vt sibi optimum, & exemplarem Præfulem concedere dignaretur: subdiditquæ, quod si Deus eum suo Regno dignum effecisset, vt valdè veraciter in illius infinita bonitate confidebat, assiduò pro Ecclesia Valentina Maiestatem suam rogaret, ne deficeret fides eius; ijsquæ tandem dimissis in pace Iesu Christi, & accersitis Oeonomo, & Confessario, cum sibi tantum pauperrima supellex superesset, eam inter pauperes familiares partitus est, Oeonomum deindè rogans, vt pro Christi visceribus, si quid rei familiaris residui foret, ingenuè ei aperiret, nè solatio destitueretur, nihil quicquam consciuum in obitu sibi reseruasse, quod pauperum vsibus non suggessisset, vel aliàs inscium quid pauperibus ipsum elargiri desijisse, mœrore afficeretur, inquires, si viam non deerit Deus.

Oeonomus, cum nulla spes temporalis vitæ Præfulis remaneret, quod hætenus singulari studio ei præsertim abdiderat, illicò Thomæ significat, scilicet in sacrario Ecclesiæ ab aliquibus mensibus se summam quinque millium aureorum asseruasse, vt quotiescumquæ necessaria omnia ad familiæ sustentationem, reliquis in pauperes erogatis, deficere contigisset, exinde familiaribus mercedem præstare posset: statim Thomas Oeonomum, Confessarium, & duas Metropolitanæ Dignitates rogat, vt pro Dei amore, pecuniam ipsam è sacrario eductam in pauperes partirentur. Idem, pecunia in sportis accepta, per Ciuitatem diuerentes, egenorum omnium desideria explent, reducequæ Thomæ significant, singulis pauperibus abundè subuentum esse, sed adhuc residuum mille, & quingentorum scutorum remanere. Turbatus est Thomas, illisquæ dixit: Cur hic me detinetis adhuc nè eam ad fruendum bono, quod mihi parauit Dominus? Puto enim protrahet præsentem vitam, vsquæ dum sciam, nihil domo
su-

supereffe. Properate igitur, & opus absoluite, nè ipse diuitiis hic in labore remorer, sed in pace Christi quiescam.

Interim iussit Thomas in suo cubiculo sacrum fieri, dicitans, se propemodum, adhuc ante discessum cupere, sub speciebus videre Deum Creatorem, & Redemptorem suum, quem protinus facie ad faciem intueri posse sperabat. Paratur sacrificium, & recordatus Thomas, cuidam Commentariensi Patrifamilias in summa egestate posito, nihil in diuisione supellectilis addixisse, iussit illum vocari, eiquè cubile, in quo iacebat, elargitus, veniam de sua obliuione rogauit, statimquè innuit, vt ipse è cubili sublatus, humi super storea prosterneretur, vt Custos, quod suum erat, secum afferre posset; Abnuunt parere adstantes, id quidem non sinè periculo celerioris eius exitus exequi posse, assentes. Tunc Thomas virtuti charitatis virtutem humilitatis adiiciens, inaudito prorsus exemplo, Custodem deprecatus est, vt sibi, pro visceribus Iesu Christi, vsum cubilis ad mortem vsque commodaret.

Reuertuntur tandem qui pecuniæ residuum pauperibus erogauerant, eiq; nunciant, nihil dispergendum restare; Thomas illis gratias agens, addidit; nunc lætus ad agonem propero, nudus cum nudo, nil habens vnde teneat, contra malignos spiritus, fortiter luctaturus; statimquè petijt, vt sacramento extremæ vntionis muniretur, quod non minori pietate suscepit, eomet cum Sacerdote psalmos Dauidicos recitante. Mox inchoatur missa, & iubet Thomas, sibi interim legi Euangelium Passionis Domini secundum Ioannem, quod audiens, ad singulas peryodos lectori, vt subsisteret, innuebat, & cum paululum meditat- tus esset, rursus, vt lectionem prosequeretur, indicabat. Augustissimum Sacramentum, erga quod semper propensissimus extitit, dum à Sacerdote eleuabatur, mira humilitate adorauit, & præ gaudio in lachrymarum vim profusus, inchoauit psalmum, *Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace*: eoquè absoluto subdidit, *In manus tuas Domine commendo spiritum meum*, & hæc dicens expirauit, & Beatissimam animam Creatori restituit die 8. Septembris 1555. inter septimam, & octauam horam Vesperis Natiuitatis Beatissimæ Mariæ Virginis, cuius præcipuè, in humanis degens, amore languebat.

Cle-

Clerus, & Populus, audita Thomæ desperata salute ad Deum confugientes, indicta, & celebrata generali supplicatione, in Ecclesia Sancti Thomæ Apostoli stationem peregerunt; illisque pietatis huiuscè actus prosequentibus, adeò vniuersalis ploratus inualuit, vt Cleri cantus minimè audiretur, & ad antiphonam; *Non sumus digni à te exaudiri*; Cantores dolore, & commiseratione commoti, illam præ lachrymis absoluere nequirent; Cumque campanæ sonitus, quo Episcopi obitus euulgabatur, auditus esset, ita planctus omniū erupit, vt sanè vniuersalis iudicij imaginem dies illa præferre videretur, & cuiusuis conditionis homines quasi insensati per vias diuertentes, Parentem amisisse conquerentur: & hæc ingentis doloris iustissima omnium querimonia terrorem maximum incutiebat.

Delatum est Thomæ corpus ad Cathedralē, vbi tota nocte dimissum quieuit, & cuncti ad eius pedes, ac manus deosculandos se se admoerunt; mox inde ad Ecclesiam S. Mariæ de Succursu, sequenti die translatum est, penès quod ita gemitus, & suspiria resonabant, vt sanè cunctorum animæ, præ lachrymis, è corporibus erumpere viderentur.

Necessè autem fuit, vt horam, qua corpus humo tradendum erat, fratres dissimularent, nè Populus operis executionem impediret. Successiuè tanta dignatus est Deus operari miracula, intercessione Thomæ, vt acceptis ab Ordinario, Ioanne scilicet de Ribera Patriarcha Antiocheno, & Archiepiscopo Valentino, probationibus super fidei puritate, morum integritate, vitæ sanctimonia, & miraculis; Processus informatius exinde compilatus, ad Urbem transmissus esset, & Sacrorum Rit. Congregationi exhibitus anno 1608.

Quare ad preces semel, iterum, ac tertio repetitas Philippi Tertij Hispaniarum Regis Catholici, Archiepiscoporum, Episcoporum, Procerum, Deputatorum Regni Valentia, & Populi Ciuitatis eiusdem, necnon totius Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, Paulus V. Processum examinari iussit: & Congregatio die 27. Iulij anno 1609. Cardinali Millino prouinciam referendi contenta in eodem processu, demandauit, qui die 24. Augusti eiusdem anni mandatum expleuit, & Congregatio censuit sufficientem exinde sanctitatis, virtutum, præcellentis charitatis, & mira-

miraculorum fumum percipi, vt in eadem causa Sedis Apostolicæ auctoritas interponi possit.

Hisquè Paulo V. relatis à Cardinale Pinello in Consistorio secreto die decimanona Octobris anno 1609. idem annuit, & litteris in forma Breuis datis die 26. Nouembris eiusdem anni, Congregationi facultatem attribuit, inquirendi tantum in genere, ac desuper remissoriam, & compulsoriam à Procuratoribus causæ petitas decernendi, quæ die 28. eiusdem ab eadem Congregatione relaxatæ, directæ fuerunt Patriarchæ Antiocheno, Archiepiscopo Valentino præfato, eiusquè Suffraganeo Vicario generali, necnon Episcopo Oriolensi. Hi iudices deputati, statim processum in genere in Ciuitate Valentia absolutum, clausum ad Urbem transmiserunt die 30. Maij 1610. die vero 12. Iunij eiusdem anni processus huiusmodi, vt præfertur, auctoritate Apostolica, confectus à Iudicibus Remissorialibus Episcopo Oriolensi, & Electo Segobricen, Vicario Generali, & Officiali Archiepiscopi Valentini, à Procuratore causæ exhibitus, in Congregatione ordinaria apertus est, eiusdemquè discussio, ac relatio Cardinali Millino olim Relatori deputato commissæ fuerunt, qui munus expleuit die 7. Augusti eiusdem anni, & Congregatio declarauit, satis superquè constare de fama puritatis fidei, & sanctitatis vitæ, deque miraculis, & populi erga Fratrem Thomam, deuotione in genere. ideoquè posse remissoriales, & compulsoriales litteras in specie relaxari; mox cum Summus Pontifex nouas litteras similiter in forma Breuis, cum facultatibus opportunis ad ipsam Congregationem dirigi annuisset, quas idem Paulus V. dedit die 20. Septembris anno 1610. cum facultate inquirendi in specie, & ad effectum huiusmodi, decernendi remissoriam, & compulsoriam desuper necessarias: eas Congregatio relaxauit die nona Octobris eiusdem anni, directas pro Diœcesi Toletana Bernardo Cardinali Royas Archiepiscopo Toletano, etiam cum facultate substinendi: pro Ciuitate verò, & Diœcesi Valentina Archiepiscopo, eiusquè Vicario generali. Verùm habito post nuncio de obitu Archiepiscopi eiusdem, antequam illi exhibitæ, ac de more præsentatæ fuissent eadem litteræ, Congregatio die 26. Februarij anno 1611. facultatem, transmisiit Episcopis Marochitano, Coronensi, & Segobricensi

E

simul

simul ac infolidum aperiendi, necnon executioni demandandi litteras huiusmodi, Archiepiscopo Valentino defuncto, eiusque Vicario directas.

Die prima Septembris anno 1612. Procurator causæ Congregationi præsentavit processum Valentiaë confectum ab Episcopis Marochitano, & Coronensi, ab iisdemque subscriptum die 14. Aprilis eiusdem anni, quem Congregatio iussit aperiri, & ex hispano idiomate in latinum verti.

Die secunda Martij anno 1613 idem Procurator præsentavit processum Toleti confectum, & ad Urbem transmissum cum litteris Vicarij generalis Archiepiscopi Toletani, & ab eodem, vigore facultatis, Iudicis subdelegati. Et Congregatio mandavit processum huiusmodi aperiri, & interpretari.

Pluries deinde repetitis in Congregatione precibus Hispaniarum Regis Catholici, Regni Valentiaë, & Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, nempe diebus 16. Nouembris anno 1613. 15. Februarij, 1. Martij, & 28. Iunij 1614.

Tandem die 30. Septembris eiusdem anni, Congregatio, auditis contentis in processibus prædictis, relatis à Cardinale Lancellotto, in locum Cardinalis Millini absentis Relatore subrogato, censuit causam in tali statu reperiri, vt posset Auditoribus Rotæ tunc de more committi, & facta de prædictis Summo Pontifici relatione per Cardinales Gallum, & Lancellottum in Consistorio secreto die sexta Octobris 1614. idem annuit, & de mandato Congregationis, Processus prædicti per Mucantium eo tempore Secretarium, traditi fuerunt Vincentio Romerio Notario Rotæ.

Successiuè Paulus V. die vndecima eiusdem mensis Octobris signavit Commissionem, qua Auditoribus Rotæ Sacrato, Cocchino, & Manzanedo iniunxit, vt processus huiusmodi maturè perpendere, acriter discuterent, ac de contentis in iisdem Sanctitati Suae plenissimam relationem facerent, quæ Commissio signata, & subscripta à Regente Cancellaria in Banco Cursorum porrecta fuit die 16. Octobris Mucantio Secretario, & ab eo præfato Notario Rotæ.

Discussis in Rota releuantia, ac validitate dd. Processum à Iudicibus Commissarijs, ijdem Sanctissimo, dimissa simul copia relatione

tio-

tionis, oretenus retulerunt die 23. Ianuarij anno 1618. processus validè fuisse confectos, testes ritè examinatos, necnon plenissimè constare de fidei puritate, sanctitate vitæ, virtutibus, & miraculis in specie: ideoquè posse quodocunque ad Fratris Thomæ Canonizationem procedi.

Die 28. eiusdem, Orator Regis Catholici nouas eiusdem litteras, ac supplicem libellum Summo Pontifici præsentauit, quibus permota Sanctitas Sua, die tertia Februarij rursus commisit causæ huius cognitionem Congregationi Sacrorum Rituum ad effectum Beatificationis.

Congregatio autem die duodecima Martij anno 1618. iterum deputauit Relatorem causæ Cardinalem Lancellottum.

Die 31. eiusdem censuit cōstare de virtutibus Theologicalibus, scilicet fide, spe, & charitate, tum in Deum, cum erga proximum: necnon duo miracula, ad comprobendam fidei magnitudinem, in vita patrata, nempe multiplicationis tritici, & sanationis claudi, concludenter probata, & esse vera miracula, declarauit.

Die 23. Aprilis addidit, plenissimè etiam probari virtutes prudentiæ, & iustitiæ in gradu heroico.

Die tertia Iunij fuerunt approbatæ aliæ duæ virtutes Cardinales, temperantia, & fortitudo.

Die verò 21. Iulij 1618. Congregatio declarauit, plenissimè constare, nedum de prædictis, sed de reliquis virtutibus, similiter in gradu heroico, deque fidei puritate, vitæ sanctimonia, & populi frequentia ad sepulchrum Serui Dei, necnon validos esse processus, ac releuantes etiam quoad quatuor infra scripta miracula, vtpotè concludentissimè probata, scilicet.

Paulus Franciscus natus Gabriele Cardona, & Augustina Assentia, Ciuitatis Valentia Incolis, in decimo constitutus mense, febrili aggressus est, & ad septimum ferè mensem ita morbus inuauit, vt Physici remedijs omnibus incassum adhibitis, spe penitus destituti, illū Diuino tantum auxilio commendandum, Matri dimisissent, qui mox forti deliquio correptus, cum post tres horæ quadrantes, reuixisset, paulatim tandem animam exhalauit, & gelidus, rigidusquè omninò euasit. Mater à vicinis impulsæ, subindè defunctum puerum ad sepulchrum Thomæ detulit, eius-

quæ auxilium cum lachrymis implorauit; statimquæ puer erecto capite matrem intuens clamauit, mater, & os illico ad mammillas admouens, prorsus incolumis lac, à quo triduo penitus abstinuerat, fugere coepit.

Sperantia Valeria filia Antonij Fabræ, & Sperantiæ Crespæ Incolarum Valentis sex mensibus nata, lenta feбри laborare coepit, eaque decem mensibus vexata, ac paulatim viribus destituta, tandem fato cessit; tribus elapsis horis, mater penes se habere recordata est de terra Sepulchri Serui Dei Thomæ, illamquæ acceptam puellæ gutturi imposuit, & flexis genibus in hæc verba Thomam precata est, Benedicte Sancte Frater Thomas, rogo te, vt obtineas à Deo resurrectionem filiæ meæ, magnoperè enim in te confido, & te Sanctum esse profiteor, statimquæ puella reuixit, & lac, à quo aliquibus diebus sibi temperauerat, illicò suxit, diuquæ vixit incolumis.

Francisca Nadal Vidua, Valentis degens, in vigesimo sexto ætatis anno constituta, tremore, & pauore affecta est, ac subinde quædam grana in mento, naribus, & fronte emisit, quæ adeò excreuerunt, vt remedijs naturalibus morbi malitiam potius excitantibus, quàm corripientibus, ad vitæ extremum perducta esset: Ei igitur à Physicis, & Chirurgo pro incurabili derelictæ, & bis sacro Oleo per linitæ, Mater Serui Dei Thomæ reliquijs ad eam allatis, suasis, vt illi se ex corde commendaret, & ipsa ex præcordijs affectum eliciens, ei se totam deuouit, statimquæ se melius haberi sensit, ac breui carcinomatis morbum, nullo mox adhibito naturali remedio penitus excussit.

Catharina Vincentia filia Antonij Rossellon Domicelli Valentis, vigesimum quintum annum agens, in genu, & femore, incurabili plagarum morbo quinquennio affecta, & ad vitæ extremum assiduo dolore perducta, die Beatæ Mariæ Angelorum, inibi festiuo, anno 1603. extremæ vnctionis Sacramento munita est, deinde cum lachrymis ad Serui Dei Thomæ patrocinium, confugit, statimquæ conualescere coepit, & nullo mox naturali remedio vsa, breui pristinam salutem recuperauit, diuquæ vitam temporalem incolumem duxit.

Subindè eadem Congregatio die 18. Augusti anno 1618. alia quatuor miracula sufficièter probata extitisse declarauit, scilicet.

Mar-

Marcella filia Antonij Matthæi de Lizania, & Marcellæ Escolanae Coniugum, Incolarum Valentia, tertium annum agens, trimestri morbo distillationis in pectore affecta, & vehementi, assiduaquè tussi tandem afflictata, ita sanguinem è pectore per os euomere cœpit, vt nec cibum sumere, nec sumptum detinere, posset; inde distillatio ad oculos descendit. Quamobrem, ad illius curam remedijs omnibus incassum adhibitis, spe prorsus ad pristinam salutem redeundi destituta, à famula ad sepulchrum Thomæ delata est, indeq; dimissa Sacristæ eleemosyna, pro Missa, postera die celebranda, ad domum ducta, sequenti die, illa, hora, qua sacrum ibi conficiebatur, Puella sanata est, & è cubili surgens, ad matrem iacolumis festina perrexit, oculis adeò claris, & validis, vt Solem sine læsione aspiceret, ac si nunquam ophthalmiæ morbum passa fuisset.

Petrus Antonius Sutor, Valentia Incola, cum Taurorum ludis interesset, Tauro in eum irruente, in latere grauius elisus, in terram cecidit, indequè super scalam stratus ad domum delatus est. Biennio remedijs humanis adhibitis, sed frustra, fulcimentis se tandem commisit, quorum auxilio suffultus, vix tamen incedere poterat: adeò enim neruis contractus erat, vt palmum, vnum à terra pes alter distaret: deinde se Seruo Dei Thomæ ex corde commendauit, spondens se nouennialis accessus obsequijs ad sepulchrum illius vacaturum. initio nouenæ cum vnico tantum fulcimento incedendi gratiam obtinuit, & nec expleta nouena, prorsus validus aliud fulcimentum dimisit: Cumquè diù vixisset, nunquam vel minimum eiusdem morbi incommodum sensit.

Iacobus Ceruera Cæmentarius, Valentia Incola, proprii ensis cuspide sinistram sibi latus vulnerauit, sanato deinde vulnere, ex atroci humore ibidem effluxo, vlcera quàm plurima prodierunt, quibus per quatuordecim annos vexatus, mense Septembris 1605. febrili, & anginae dolore correptus est, hisquè per mensē affectus, eò intensius vlcerum dolore cruciabatur: quare ad extremam vim morbi perductus, suusus à pia muliere se se Dei Seruo Thomæ deuouit, & triduo sanus, ac validus absquè naturali remedio, mirabiliter euasit.

Vincentius Ciprer de Paternoy, Ciuis, & Incola Valentinus
quin-

quingenta, & tres annos natus à laterum dolore vexari cœpit, & forti mox paralyfi correptus: vsuq; dextri brachij, lateris, & cruris penitus destitutus, cum à natura remediũ desperaret, ad Thomæ patrociniũ confugit, spondens in Canonizationis processu, testimonium se perhibiturum de salute, sibi indulta. Cumquẽ dolci sopore correptus paululũ obdormisset, euigilãs, impedimenti prorsus oblitus, statim se dextera manu, signo Crucis muniuit, & expertus deinde, an morbi residuum superesset, se totum incolumem, & prorsus liberum comperit.

Prædictis, inquam, miraculis approbatis, Congregatio die 7. Septembris anno 1618. referente Cardinale Lancellotto, rursus declarauit, plenissimẽ constare de validitate processuum, deque virtutum excellentia: puritate fidei: sanctitate vitæ: operatione miraculorum, ac deniquẽ de famã sanctitatis, & frequentia populi ad sepulchrum Serui Dei Thomæ, ac propterea censuit, quòd si Summo Pontifici placuisset, posset ille in posterum nuncupari Beatus, atquẽ singulis annis die 18. Septembris, in toto Regno Valentiaẽ à Religiosis vtriusquẽ Ordinis Sancti Augustini, necnon in Ciuitate Valentiaẽ, vbi Corpus requiescit, ab vtroquẽ Clero, de eo, tanquam de Beato, Officiũ de Comuni Confessoris Pontificis recitari, & Missam pariter celebrari.

Quibus annuens Paulus V. desuper concessit litteras Apostolicas in forma Breuis, datas die 14. Septembris 1618.

Successiuẽ die 19. Augusti 1619. ad preces Philippi Tertij Regis Catholici, necnon Deputatorum, Electorum, & Syndicorum Regni Valentiaẽ, & totius Ordinis Sancti Augustini, Congregatio prædictum Indultum censuit extendi posse ad omnes vtriusquẽ sexus eiusdem Ordinis, in Regnis Castellaẽ, Aragoniaẽ, & Cataloniaẽ degentes, necnon ad vtrumquẽ Clerum Oppidi Villanouæ, & die trigesima Martij, anno 1621. rursus extendi censuit ad omnes vtriusquẽ sexus Religiosos Ordinis Sancti Augustini vbiquẽ terrarum existentes, quas extensiones Gregorius XV. approbavit, litteris in forma Breuis datis die 19. Aprilis, & decima quarta Maij anno 1621.

Die verò sexta Decembris anni 1621. repetita in Congregatione octo prædictorum miraculorum approbatione, duobus insuper miraculis eadem Congregatio subscripsit, eaque sufficien-

ter

ter probata, ac vera miracula esse declarauit, vt potè.

Catharina Montalta Vxor Antonij Sollent, tenuiffimæ conditionis Agricolaë, in Oppido Patrario degens, cum è sexto partu decumberet, & ex omnimodo lactis defectu, paruulos infantes alere nequiret, premente rei familiaris inopia, nè nutricibus eos lactandos tradere posset, præ cordis affectu ad Thomæ parrociniũ confugit, & acceptis è floribus, quibus Serui Dei Sepulchrum resperfum erat, illisque inter sua vbera sepositis, sensit illicò ea lacte adeò repleri, vt per papillas præ nimia copia illud extillaret; & protinus incredibili lætitia perfusa, infantem, quem inter brachia gestabat, ad mammillas admotum, exaturauit.

Ludouicus Lemofi Chirurgus, & Incola Valentinus sexennio podagra in dextri pedis pollice vexatus, semel, aut bis in mense, & quandoquè etiam octiduo quolibet, cubili affixus, & vehementi dolore cruciatus, remedijs naturalibus quibuscumquè in casum vsus, se tandem Thomæ auxilio commendauit, precibusquè peractis, optatæ sanitati restitutus est, & nunquam eodem morbo diu superstes laborauit.

Hisque, & alijs in causa dudum euulgatis, ac recensitis decretis omnibus desuper editis, permota Congregatio, ad relationem Cardinalis Millini, prædicta die sexta Decemb. anno 1621. censuit tutò posse Summum Pontificem quandocumquè ad solemnem eiusdem Beati Canonizationem, iuxta S. R. E. Ritus, & Sacrorum Canonum dispositionem, deuenire, eumquè Sanctum declarare, & tanquam cum Deo regnantem, vniuersali Ecclesiæ colendum, proponere.

Superuenerunt deinde nouissima decreta san. mem. Urbani VIII. & filuit eiusmodi causa vsquè ad annum 1649.

Quo anno die 13. Iulij coram san. mem. Innocentio Decimo facta fuit omnium præmissorum relatio, & die 15. eiusdem signata commissio reassumptionis causæ in statu, & terminis, in quibus tunc eadem reperiebatur. Mox die 24. deputatus fuit in Relatorem Cardinalis Cornelius, cui die 21. Augusti demanda est cura agnoscendi, An casus versaretur inter exceptos; eoquè referente die 25. Septembris, declaratum extitit, quòd constaret, Beato Thomæ cultum fuisse exhibitum, & exhiberi ex Indultis Pauli V. & Gregorij XV. ideoquè casum comprehendi

di inter exceptos à decretis, super non cultu editis.

Die 16. Nouembris demandatum est Cardinali Relatori, adhibitis Patribus Hilarione, & Alciato Consultoribus, examen operum eiusdem serui Dei Thomæ, & die 7. Martij 1650 decretum fuit, nihil in illis contra fidem, & bonos mores, nec aliquam doctrinam nouam, vel à communi Ecclesiæ sensu alienam contineri.

Præterea die sexta Februarij anno 1652. fuerunt directæ litteræ remissoriales ad probandum ea, quæ superuenerunt post indulgentiam eidem Beato venerationem, eæquè die 2. Maij eiusdem anni relaxatæ, directæ fuerunt Archiepiscopo Valentino, necnon Episcopis Segobricensi, & Derthusensi.

Die 8. Maij anno 1655. indultum fuit, vt iisdem Processus ad Curiam transmissi, aperirentur, & in locum Cardinalis Cornelij defuncti subrogatus est Card. Pallottus, à quo iisdem Processibus in Sacra Congregatione die 28. Martij 1656. relatis, ab eaque maturè discussis; declaratio emanauit, quòd abundè constaret de validitate, & releuantia, nedum quoad incrementum cultus, verùm etiam, quoad duo infra scripta miracula, quæ vera esse miracula, & sufficienter probata, Sanctitas Vestra pronunciauit videlicet.

Ioannes Alapont buccini pulsator, vigintiquatuor annis in morbo deformis herniæ confirmatus (delapsis enim ad infima intestinis, ea scrotum longitudinis duorum palmorum, & circumferentiæ trium cum dimidio efformabant, itaut tandem incedendi vsu penitus destitutus esset, & ad vitæ extremum perductus), anno 1649. die 8. solemnitatis Beati Thomæ, sibi ab vxore Imaginem Beati, à se depictam deferri, & columnæ cubilis appendi iussit; Imperata fecit vxor, & è cubiculo egressa est; Tunc Ioannes oculorum acie ad Imaginem Beati directæ, Thomam deprecatus, vt sanitatem à Deo sibi impetraret, statim conualuit, & intestina ad naturalem sedem reuersa sunt, adeòquè tumor euauit, vt nec ruga quidem extrinsecus in ea parte appareret; & illicò è cubili validus assurgens, ad Sepulchrum Beati perrexit, & buccini pulsationi vacans, nec minimam læsionem aut recidiuam exindè ampliùs expertus est.

Vincentia Matthæi Puella septennis, Valentia Incola, die
octaua

o^{ct}aua Septembris anno 1640. dum aquam hauriret, hydriarum pondere pressa, in putei profundum delapsa est. Pater cum vicinis, audito ictu properauit ad puteum, & inuocato Beati Thomæ auxilio, in eum descendit, puellæquè sub aquis perquirendæ nimis anxius, parùm defuit, quin etiam ipse periclitaretur, At adfuit Hieronymus Cuccarella, qui primò Parentem è puteo eduxit, deinde liberandæ filiæ curam adijciens, se se in puteum deijciendo, diù, sed frustra, etiam sub aquis puellam conquisiuit, tantùm illa penitùs sub aquis latebat; tandem vncis adhibitis, post duas horas cum quadrante circiter exanimem puellam è puteo extraxit, quam Pater gemebundus, auxilium Beati Thomæ nunquàm desinens implorare, ad domum detulit, ibiquè puella vires, ac spiritum reassumpsit, & sana prorsus, ac valida, è domo exiliens cum pueris statim ludere cœpit.

Nihil idcirco remanet desiderandum, cum, adimpletis his, quæ nouissima decreta expetunt, Sacræ Congregationis sententiæ, quòd posset quândocumquè ad Beati Thomæ Canonizationem tutò deueniri, penitus reuiuiscat, & quidem tantùm superfit, vt Sanctitas Vestra humillimis, ac studiosissimis pluries, & nouissimè repetitis obsecrationibus Philippi Quarti Hispaniarum Regis Catholici, Archiepiscoporum, Episcoporum, Procerum, ac Regnorum Hispaniæ, necnon totius Ordinis Eremitarum S. Augustini benignissimè annuat. Quod certè in maximum Ecclesiæ militantis exemplum cedit, cum Beatus Thomas, singulare specimen charitatis, & Pontificalis Ordinis decus præcipuum, post centum, & duos annos ab eius obitu, in quadragesimo ab indulta eidem veneratione existens, post lapsum, inquam triginta ferè annorum, in quo Sedes Apostolica Sanctorum albo neminem adscripsit, hoc accidentaliter gloriæ incrementum à Sanctitate Vestra, iure meritò, exigat,

Absoluta Congregatione, duxi ad Sanctissimi pedes P. Procuratorem Generalè Ordinis S. Augustini, & P. Assistentem Hispaniarum Causæ Procuratorem, quibus Sanctissimus imperauit, vt opportuna omnia ad Canonizationis solemniam peragenda pararent annuente Deo, Kalendis Nouembris celebranda; iidem verò Sux Sanctitatis pedibus exosculatis, ei humillimas gratias egerunt, & hilares ad Conuentum properarunt; statimquè in Hi-

spanias Tabellario transmissis, Romæ Artificibus, quæ construenda essent commiserunt.

Ipse verò decretum Sacræ Congregationis tenoris, ut sequitur, euulgauit.

Valentina. Canonizationis B. Fratris Thomæ de Villanoua.

In Cauſa Canonizationis Beati Fratris Thomæ de Villanoua Archiepiscopi Valentini Ordinis Eremitarum S. Augustini, expletis omnibus, quæ nouissima etiam Decreta expetunt: demando Sanctissimi Domini Nostri Alexandri Diuina dispositione Papæ VII. in Generali Sacrorum Rituum Congregatione habita coram Sanctitate Sua, per Eminentiss. D. Card. Pallottum facta fuit plenissima, & distincta Relatio vitæ sanctitatis, virtutum, & miraculorum, necnon actorum omnium in eadem causa ab eius introductione, & reassumptione, tam de his, quæ præcesserunt, quàm de his, quæ Beatificationi successerunt; eaquæ audita, Sanctissimus (quamuis Sac. eadem Congregatio aliàs die sexta Decembris 1621. censuisset, posse quodocumquæ ad solemnem eiusdem Beati Canonizationem tutò deueniri) tum Consultoribus, cum Cardinalibus ibidem præsentibus imperauit, ut singuli suas sententias rursus aperirent, & omnes fuerunt vnanimis in affirmatiua, scilicet, ut B. Thomas, ob insignem in pauperes liberalitatem, cognomento Eleemosynarius, quem Deus Præsulibus præsertim in exemplum posuit, eorundem, ac reliqui Christi fidelium cœtus venerationi, uti cum Deo regnans, proponendus omninò videatur; id quidem in maximam Ecclesiæ militantis vtilitatem, & solamen cessurum fore, non hæsitantes. Die 12. Iunij 1658.

Mox ipse aliam Relationem congeſsi in Consistorio Secreto per Eminentiss. Dominum Cardinalem Sacchetti Sac. Congr. Præfectum referendam; idemquæ Consistorium præcedenti die

de